

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MEDICAL SPECIALISTS

Стаття присвячена одній з актуальних проблем психолого-педагогічного супроводу майбутніх фахівців медичної галузі. Основна увага зосереджується на розкритті сутності поняття «супровід» та його місці в професійній підготовці майбутніх фахівців медичної галузі. Зазначено, що проблема психолого-педагогічного супроводу професійної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі не була предметом окремого дослідження та потребує практичної розробленості. Розглянуто підходи науковців до визначення сутності понять «супровід», «психологічний супровід», «педагогічний супровід». Зазначено, що супровід вважають як один із видів соціально-психологічного патронажу та розглядають як системну інтегративну технологію соціально-психологічної допомоги особистості. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури можна також акцентувати, що супровід прогнозує реакцію, процеси та стан особистості. Успішно організований психологічний супровід сприяє особистісному зростанню, допомагає суб'єкту увійти в ту «зону розвитку», яка їй поки що недоступна. Визначено, що психолого-педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі є цілісною, системно організованою діяльністю, у процесі якої для успішного навчання кожного студента в освітньому середовищі ЗВО створюються соціальні та психолого-педагогічні умови. Психолого-педагогічний супровід у сучасній науковій думці є комплексною технологією, що допомагає суб'єкту у вирішенні завдань виховання, навчання, соціалізації його всебічного розвитку та поєднує різні методи і прийоми розвивальної та коригувальної роботи. Установлено, що метою психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі є забезпечення всебічного розвитку майбутнього фахівця. Доведено, що організація психолого-педагогічного супроводу повинна передбачати співпрацю, розширювати свободу суб'єкта, надавати права на власний вибір.

Ключові слова: супровід, психолого-педагогічний супровід, майбутні фахівці медичної галузі, професійна підготовка.

The article is devoted to one of the actual problems of psychological and pedagogical support of future specialists in the medical field. The main focus is on revealing the essence of the concept of "support" and its place in the professional training of future specialists in the medical field. It is noted that the problem of psychological and pedagogical support of professional training of future specialists in the medical field was not the subject of a separate study and needs practical development. The approaches of scientists to defining the essence of the concepts "support", "psychological support", "pedagogical support" are considered. It is noted that escorting is considered as one of the types of socio-psychological patronage and is considered as a system integrative technology of socio-psychological assistance of the individual. Based on the analysis of psychological and pedagogical literature, it can also be emphasized that accompaniment predicts the reaction, processes and state of the individual. Successfully organized psychological support promotes personal growth, helps the subject to enter the "zone of development" that is not yet available to him. It was determined that the psychological-pedagogical support of the professional training of future specialists in the medical field is a holistic, systematically organized activity, in the process of which social and psychological-pedagogical conditions are created for the successful study of each student in the educational environment of higher education institutions. Psychological and pedagogical support in modern scientific thought is a complex technology that helps the subject in solving the tasks of education, training, socialization of his comprehensive development and combines various methods and techniques of developmental and corrective work. It has been established that the purpose of psychological and pedagogical support in the educational process is to ensure comprehensive development of the future specialist. It has been proven that the organization of psychological and pedagogical support should provide for cooperation, expand the subject's freedom, and grant the right to make one's own choice.

Key words: support, psychological and pedagogical support, future specialists in the medical field, professional training.

УДК 811.6:614.233.4
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.2.19>

Халло О.Є.,
канд. мед. наук,
доцент кафедри гістології, цитології
та ембріології
Івано-Франківського національного
медичного університету

Постановка проблеми. Реформування і модернізація системи освіти в Україні у XXI ст. вимагає нових підходів до організації освітнього процесу майбутніх фахівців медичної галузі. Новий вектор навчання у вищому медичному навчальному закладі повинен бути спрямований на формування мотиваційної та ціннісної сфер особистості, становлення її як професіонала, що володіє широким спектром необхідних особистісних, фахових, комунікативних компетенцій. Оновлення системи фахової медичної освіти зумовлює удосконалення її змісту, пошук оптимальних шляхів і методичних

ресурсів щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців, що виявляється в абсолютній психологічній готовності до ефективного виконання своїх обов'язків. Особливістю такої підготовки є педагогічний супровід як система допомоги та підтримки майбутньому фахівцю медичної галузі в освітньому середовищі ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами підготовки медичних працівників досліджували С. Бухальська, Ю. Вороненко, М. Гребняк, Л. Дудікова, В. Москаленко, В. Мельник та ін. Окремі аспекти медичної підготовки

висвітлено в роботах Г. Кліщ, Ю. Колісник-Гумєнюк, І. Кузнецової, М. Лісового, І. Радзівської, О. Уваркіної, М. Шегєдин, Н. Шигонської, Т. Шутько та ін.

Проблема психолого-педагогічного супроводу розглядалася в дослідженнях А. Богуш, Н. Глуханюк, В. Зінченко, В. Кузьменко, І. Нєпомящєї, Т. Савченко, І. Трубавиної та ін. Науковці вирізняють такі різновиди супроводу: психологічний, педагогічний, методичний, комунікативний, мовленнєвий, моніторинговий, соціальний тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених питанням підготовки студентів медичних закладів вищої освіти, проблема психолого-педагогічного супроводу майбутніх фахівців медичної галузі не була предметом окремого дослідження.

Мета статті. Розкрити сутність поняття «супровід» та його місце в професійній підготовці майбутніх фахівців медичної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо сутність поняття «супровід». У словникових джерелах знаходимо таке визначення: «супровід – дія за значенням: супроводжувати, супроводити; група людей, яка супроводжує когонебудь; те, що супроводить яку не будь дію, явище; почет при комусь» [2, с. 1217]; «те, що супроводить якусь дію, явище; поєднання дії з іншою, побічною дією; та додавання чогось до чогось, доповнення до чогось» [3, с. 34].

Поняття «супровід» введено в обіг вітчизняної педагогічної думки в першій половині 90-х років ХХ ст. Низка науковців (М. Бітянова, А. Деркач, Г. Ложкін, Л. Мітіна) під «супроводом» розуміють створення умов для виховання, навчання і розвитку суб'єктів у соціалізованих ситуаціях педагогічної взаємодії, що організуються та проводиться в межах освітнього закладу. Супровід вважають як один із видів соціально-психологічного патронажу та розглядають як системну інтегративну технологію соціально-психологічної допомоги особистості. Вони зазначають, що супровід прогнозує реакцію, процеси та стан особистості. Успішно організований психологічний супровід сприяє особистісному зростанню, допомагає суб'єкту увійти в ту «зону розвитку», яка їй поки що недоступна.

На думку І. Бєха, психологічний супровід тісно пов'язаний із особистісно-зорієнтованим вихованням. Що в свою чергу передбачає залучення суб'єкта до взаємодії з навколишнім середовищем та формуванням у нього ціннісного ставлення до довкілля. Науковець акцентує, що основою психологічного супроводу є конструктивно-гуманістична взаємодія, провідним механізмом якої є «особистісне спілкування педагога з вихованцем», що зорієнтовано на «зближенні ціннісно-сміслових орієнтацій учасників діалогу» [1, с. 4].

Натомість В. Зінченко, термін «супровід» тлумачиться як «система професійної діяльності психолога, що забезпечує існування реальних умов для позитивного навчання і психологічного розвитку індивіда в ситуаціях взаємодії та прийняття ним самостійного позитивного рішення». Науковець наголошує, що супровід базується на таких основних принципах, як пріоритет інтересів того, кого супроводжують; відповідальність суб'єкта за вибір рішення; безперервність супроводу [4, с. 49].

У ситуації супроводу виділяють три основні компоненти: – той, кого супроводжують; той, хто супроводжує; і шлях, який вони проходять разом. Сам супровід, що розгортається в часі, здійснюється в три основні етапи: діагностика (постановка цілей); відбір і застосування методичних засобів; аналіз проміжних і кінцевих результатів (корекція ходу роботи). Аналіз літератури дозволяє констатувати, що на сьогоднішній день супровід – це особлива форма здійснення пролонгованої психологічної та педагогічної допомоги.

У науковій літературі виокремлюється поняття «психологічний супровід», який тлумачиться, як «цілісний процес формування й корекції професійного розвитку суб'єкта до професійної діяльності» [7, с. 14]; «система методів і способів, які допомагають самовизначенню суб'єкта діяльності у процесі формування його орієнтаційного поля професійного розвитку, відповідальність за дії у якому він несе сам» [6, с. 28]. Науковці трактують його, як особливу форму допомоги у вирішенні або зменшенні актуальності соціально-психологічних проблем, які на різних етапах професіоналізації перешкоджають її самореалізації. Вони вважають, що «психологічний супровід» створює умови для успішного розвитку, емоційного благополуччя, навчання і виховання суб'єкта, що організовується у межах освітнього закладу.

Психологи вважають, що особливістю психолого-педагогічного супроводу є саме цінність вибору суб'єктом усвідомленого шляху власного життя. Натомість педагог повинен розкривати реальні та приховані механізми подальшого розвитку суб'єкта. Він є реальним і спостерігачем, і співучасником, і дослідником. Його завдання є сформувати готовність і здатність щодо усвідомлення особистісних потреб і можливостей та вміння самостійно зробити обґрунтований вибір.

Педагогічний супровід студентів зводиться до мотивації, консультування та психологічної підтримки, надання необхідної психолого-педагогічної допомоги з врахуванням бажань, інтересів, їх потреб та завдань професійно-педагогічної підготовки.

І. Семененко розглядає педагогічний супровід як систему, що забезпечується командною роботою фахівців різних напрямів, скерованість на здатність суб'єкта самостійно вирішувати

завдання та проблеми. Науковець підкреслює, що супровід є допомогою суб'єкту в процесі формування орієнтаційного поля розвитку, однак відповідальність за свої дії він несе сам [9, с. 348].

Досліджуючи функції педагогічного супроводу науковці, В. Квас та О. Ярошинська, розподілили їх на дві групи. До першої групи увійшли функції, які пов'язана із змістом самостійної роботи студентів: мотиваційна (взаємодія із суб'єктом задля визначення його цілей, інтересів, уміння долати проблеми); розвивальна (здійснення впливу на індивідуальну освітню діяльність з метою формування готовності до професійної діяльності); корекційна (спрямована на якісні зміни в діяльності та поведінці студента); адаптаційна (вміння студента пристосовуватись до нових навчальних ситуацій та уміння адекватно діяти у невідомих умовах).

Друга група об'єднує управлінські функції, серед яких: прогностична (уміння вибирати оптимальні засоби задля вирішення наявних проблем); діагностична (виявлення причин появи проблем під час навчання); організаторська (мотивування студентів до саморозвитку, самоосвіти, самовдосконалення та залучення їх до навально-виховних ситуацій); проєктувальна (забезпечення студентів індивідуальними програмами навчальної діяльності, можливістю створювати модель його навчальної діяльності та індивідуальну освітню траєкторію) [5, с. 67; 11, с. 124].

Т. Сєдова вважає, що педагогічний супровід це «система підтримки та допомоги людині в освітньо-виховному процесі, що спричиняє природний прояв і розвиток кожної особистості, у процесі якої розкриваються її нахили та здібності» [10, с. 3].

Психолого-педагогічний супровід у сучасній науковій думці є комплексною технологією, що допомагає суб'єкту у вирішенні завдань виховання, навчання, соціалізації його всебічного розвитку та поєднує різні методи і прийоми розвивальної та коригувальної роботи. Метою психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі є забезпечення всебічного розвитку майбутнього фахівця. Організація психолого-педагогічного супроводу повинна передбачати співпрацю, розширювати свободу суб'єкта, надавати права на власний вибір. Зауважимо, що фахівець психолого-педагогічного супроводу повинен володіти навичками системного аналізу проблемних ситуацій, діагностувальними методиками, поєднати учасників освітнього процесу, планувати та узгоджувати свою діяльність, що скерована на розв'язання проблемних ситуацій.

Супровід виник як метод допомоги у вирішенні питань, коли майбутній фахівець не в змозі самостійно знайти вихід та прийняти правильне рішення. Проте це допомога без нав'язувань

і примусів яка сприяє розвитку всіх інноваційних процесів.

Висновки. Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі є цілісною, системно організованою діяльністю, у процесі якої для успішного навчання кожного студента в освітньому середовищі ЗВО створюються соціальні та психолого-педагогічні умови.

Психолого-педагогічний супровід підготовки майбутнього медичного працівника необхідний задля його творчого розвитку, впевненості у своїх професійних можливостях та самостійності у прийнятті професійних рішень. Він сприяє збагаченню новітніми науковими досягненнями, професійному самовдосконаленню та саморозвитку.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у розробленні навчально-методичних матеріалів для підготовки майбутніх лікарів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бех І.Д. Психологічний супровід особистісно зорієнтованого виховання. Початкова школа. 2004. № 3. С. 4.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / за ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
4. Зінченко В.М. Організація психолого-педагогічного супроводу дитини в умовах дошкільного закладу. Дошкільна освіта. 2004. № 1. С. 49.
5. Квас В.М. Психолого-педагогічний супровід як умова модернізації самостійної роботи студентів. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». 2011. Вип. 206. С. 64–68.
6. Ложкін Г.В., Сьомін С.В., Пеньковський С.В. Військова психологія: терміни, поняття, визначення. Словник-довідник: Навч. посібник. К.: ІЗМН, 1996. 144 с.
7. Психологічне супроводження військовослужбовців в діяльності за екстремальних умов / за ред. Г.В. Ложкіна. К.: В/ч А 0515, 2003. 140 с.
8. Психолого-педагогічний супровід і підтримка в умовах модернізації освітньо-виховного простору. URL: <http://osvita.ua/school/upbring/1334>
9. Семененко І.Є. Педагогічний супровід як психолого-педагогічна проблема. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: збірник наук. пр. 2013. Вип. 29 (82). С. 346–351.
10. Сєдова Т.Д. Ціннісні орієнтації педагогічного супроводу обдарованих учнів в освітньому середовищі гімназії. Організація роботи з обдарованими учнями: досвід харківських шкіл: Методичний посібник для заступників директорів ЗНЗ та вчителів, які працюють з обдарованими дітьми. Харків : 2009. 40 с.
11. Ярошинська О.О. Проєкування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: монографія. Умань : ФОП Жовтий О.О., 2014. 456 с.